

Valérie Perrin

Vettä kukille

SUOMENTANUT
SAARA PÄÄKKÖNEN

WSOY

Valérie Perrin

Vettä kukille

Suomentanut Saara Pääkkönen

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Suomentaja kiittää tuesta Taiteen edistämiskeskusta ja WSOY:n kirjallisuussäätiötä.
Käännöstä on työstetty WSOY:n kirjallisuussäätiön Edinburghin residenssissä.

Ranskankielinen alkuteos
Changer l'eau des fleurs

Copyright © Éditions Albin Michel – Paris 2018
Suomenkielinen laitos © Saara Pääkkönen ja WSOY 2023

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

ISBN 978-951-0-48674-0

PAINETTU EU:SSA

*Vanhemmilleni Francine ja Yvan Perrinille.
Patricia »Paquita» Lopezille ja Sophie Daullille.*

1

Kun yksi on poissa, on koko maailma autio.

Lähinaapureideni puntti ei tutise. Heillä ei ole huolia eikä sosiaali-turvaa, he eivät rakastu, eivät pure kynsiään, eivät usko sattumaan, eivät tee lupauksia, eivät metelöi, eivät itke eivätkä hukkaa avaimia, silmälaseja, kaukosäätimiä, lapsia tai onneaan.

He eivät lue, eivät maksa veroja, eivät laihduta, eivät suosi ketään eivätkä mitään, eivät muuta mieltään, eivät petaa sänkyään, eivät tupakoi, eivät laadi luetteloita, eivät laske kymmeneen ennen kuin puhuvat. Heillä ei ole sijaisia.

He eivät ole perseennuolijoita, kunnianhimoisia, katkeroituneita, keimailijoita, pikkumaisia, anteliaita, mustasukkaisia, huolimattomia, puhtaita, yleviä, hauskoja, riippuvaisia, saitoja, hymyileviä, nokkelia, väkivaltaisia, rakastuneita, marisevia, tekopyhiä, lempeitä, ankaria, tarmottomia, häijyjä, valehtelijoita, varkaita, pelureita, rohkeita, laiskureita, uskovaisia, paheellisia, optimisteja.

He ovat vainajia.

Heitä ei erota toisistaan kuin ruumisarkun puulaji; tammi, mänty tai mahonki.

2

*Mitä luulet, kuinka minun käy,
jos en enää kuule askeliasi; en tiedä,
kumman elämä kaikkoaa, sinun vai minun.*

Nimeni on Violette Toussaint. Aiemmin toimin puominvartijana, nykyisin hautausmaanhoitajana.

Nautin elämästä, siemailen sitä pieninä kulauksina kuin hunajalla höystettyä jasmiiniteetä. Ja iltaisin, kun hautausmaani portit on lukittu ja avain roikkuu naulassaan kylpyhuoneen ovesa, olen kuin taivaassa.

En toki samassa taivaassa kuin naapurini. Ehei.

Minun taivaani on elävien taivas: siemaus portviiniä – vuosikertaa 1983 –, jota minulle tuo José-Luis Fernandez joka vuosi syyskuun ensimmäisenä päivänä. Pieneen kristallilasiin kaadettu lomanjäänne, eräänlainen intiaanikesä jonka korkkaan siinä seitsemän maissa illalla, vaikka kuinka sataisi, pyryttäisi tai myrskyäisi.

Kaksi sormustimellista rubiininpunaista nestettä, Porton viiniköynnösten verta. Suljen silmäni ja nautin. Yksi suullinen riittää ilostuttamaan iltaani. Kaksi sormustimellista, koska pidän päihtymyksestä, mutta en alkoholista.

José-Luis Fernandez tuo kukkia vaimonsa Maria Pinto Fernandezin (1956–2007) haudalle joka viikko paitsi heinäkuisin, jolloin minä otan tehtävän hoitaakseni. Kiitokseksi hän tuo minulle portviiniä.

Nykyinen elämäni on lahja taivaasta. Niin minä ajattelen joka aamu, kun avaan silmäni.

Minä olen ollut hyvin onneton, suorastaan murskana, olematon. Tyhjä kuori. Olin samanlainen kuin naapurini, pahemmassa jamassa vain. Elintoimintoni pyörivät vaikka minä itse en ollut läsnä. Olin vailla sielua, joka kuulemma painaa kaksikymmentäyksi grammaa, oli pa sen omistaja lihava tai laiha, iso tai pieni, vanha tai nuori.

Mutta suru ei ole koskaan ollut minun makuuni, joten päätin, ettei tila jäisi pysyväksi. Surunkin pitää päättyä aikanaan.

Elämäni alkoi kaikkea muuta kuin lupaavasti. Äitini antoi minut pois heti synnytettyään Ardennesin departementin pohjoisosassa lähellä Belgian rajaa, missä vallitsee väli-ilmastoa (suuria sademääriä syksyisin, pakkasta talvisin). Kuvittelisin, että se Jacques Brelin *Le plat pays* -laulussa mainittu kanava hirttäytyi juuri siellä.

Minä en syntymäni päivänä itkenyt lainkaan. Niinpä minut siirrettiin syrjään kuin 2,67 kiloa painava paketti vailla postimerkkejä ja vastaanottajan nimeä, ja alettiin täyttää virallisia papereita, joissa minut ilmoitettiin lähetetyksi ennen saapumista.

Kuolleena syntynyt. Hengetön ja sukunimetön lapsi.

Kun lomaketta täyttävän kättilön piti kiireessä keksiä minulle nimi, hän kirjoitti ruutuun Violette.

Minä arvasin sinersin kiireestä kantapäähän.

Vaikka minä sitten vaihdoin väriä, vaikka ihoni muuttui vaaleanpunaiseksi ja kättilön pitikin kuolintodistuksen sijaan täyttää syntymätodistus, hän piti etunimen ennallaan.

Minut oli laskettu lämpöpatterin päälle, ja ihoni oli lämmennyt. Olin kaiketi paleltunut kohdussa, jonka haltija ei halunnut minua. Lämpö herätti minut henkiin. Epäilemättä minä juuri sen vuoksi niin rakastan kesää ja paistattelen ensimmäisissä valonsäteissä kuin auringonkukka.

Tyttönimeni on Trenet. Uskoakseni sukunimen valitsi sama kättilö, jolta sain etunimenkin. Hän taisi pitää Charles Trenet'stä. Minustakin kasvoi Trenet'n laulujen ystävä. Kuvittelin pitkään, että Charles oli minulle etäistä sukua, vähän kuin Amerikan-serkku, jota en ollut

koskaan tavannut. Suosikkilaulajaan, jonka lauluja toistuvasti laulelee, syntyy väistämättä eräänlainen sukulaisuussuhde.

Toussaint tuli vasta myöhemmin, kun menin naimisiin Philippe Toussaintin kanssa. Olisi pitänyt aavistaa pahaa: Toussaint merkitsee vainajainpäivää. Mutta kyllä mies voi hakata vaimoan, vaikka olisi nimeltään Printemps, eli kevät. Kaunis nimi ei takaa lempeää luonnetta.

En koskaan kaivannut äitiäni. Paitsi joskus kuumeisena. Kun olin terve, kasvoin pituutta. Kasvoin suoraryhtiseksi, ikään kuin vanhempien puute olisi istuttanut tukikepin selkärankani viereen. Kannan itseäni ryhdikkäästi. Se on erikoistuntomerkkini. En ole koskaan ollut kumara. En edes suuren surun päivinä. Minulta kysytään usein, olenko tanssinut balettia. Vastaan, että en. Että minut piti kurissa arkielämä, joka teetätti minulla tanko- ja kärkitossuharjoituksia päivittäin.

3

*Minut saa viedä, rakkaanikin saa viedä,
sillä jokaisesta hautausmaasta tulee aikanaan puisto.*

Vuonna 1997, kun puomi automatisoitiin, mieheni ja minä menetimme työpaikkamme. Meistä kirjoitettiin lehdessä. Ranskan viimeisen käsi-käyttöisten tasoristeyspuomin vartijoina me olimme kehityksen viimeisimmät sivulliset uhrit. Artikkelin havainnollistamiseksi toimittaja otti meistä valokuvan. Philippe Toussaint jopa kietaisi käsivarren vyötäisilleni poseeratessaan. Minä hymyilen kuvassa, mutta taivas, miten surullinen ilme silmissäni onkaan.

Artikkelin ilmestymispäivänä Philippe Toussaint palasi työnvälitystoimistosta raskain sydämin: hän oli juuri tajunnut joutuvansa töihin. Philippe oli tottunut siihen, että minä tein kaiken hänen puolestaan. Jos laiskuria olisin kaivannut, hän olisi ollut minulle varsinainen lotto-voitto. Kaikki oikein ja jokeri kaupan päälle.

Ilahduttaakseni Philippeä ojensin hänelle paperin: »Hautausmaanhoitaja, tulevaisuuden ammatti». Hän katsoi minua kuin olisin menettänyt järkeni. Vuonna 1997 hän katsoi minua joka päivä kuin olisin menettänyt järkeni. Niinkö mies katsoo naista, jota ei enää rakasta – kuin tämä olisi menettänyt järkensä?

Selitin, että olin huomannut ilmoituksen sattumalta. Että Brancionen-Chalonin kunta haki pariskuntaa hautausmaata hoitamaan. Että vainajilla oli muuttumattomat aikataulut ja he pitivät vähemmän melua kuin junat. Että olin keskustellut pormestarin kanssa, ja hän oli valmis palkkaamaan meidät saman tien.

Mieheni ei uskonut minua. Hän sanoi, ettei uskonut sattumaan. Hän mieluummin kuolisi kuin muuttaisi hevonkuuseen hoitamaan haaskalinnun virkaa.

Hän napsautti television päälle ja alkoi pelata Mario 64:ää. Pelin tavoitteena oli kerätä kaikki tähdet jokaisesta maailmasta. Minua kiinnosti vain yksi tähti: onnentähti. Niin minä ajattelin katsellessani, kuinka Mario juoksenteli ympäriinsä pelastaakseen prinsessa Peachin, jonka Bowser oli kidnapannut.

Minä en siis antanut periksi. Sanoin, että hautausmaalla meille kummallekin maksettaisiin palkkaa, vieläpä paljon parempaa kuin taboristeyksessä, että vainajat olivat tuottoisampia kuin junat. Saisimme hienon työasunnonkin ihan ilmaiseksi. Se olisi iso parannus verrattuna röttelöön, jossa olimme asuneet jo vuosia ja jonka katto vuosi kuin seula talvisin ja jossa kesälläkin oli kylmä kuin pohjoisnavalla. Sanoin, että homma olisi meille uusi alku ja että me tarvitsimme sitä, että ripustaisimme ikkunoihin sievät verhot jottei tarvitsisi katsella naapureita, ristejä, leskiä sun muuta. Ne verhot toimisivat raja-aitana meidän ja toisten ihmisten surun välillä. Olisin voinut olla rehellinen ja sanoa, että ne verhot toimisivat raja-aitana minun suruni ja toisten ihmisten surun välillä. Mutta ei, älä sano mitään. Uskottele. Teeskentele. Taivuta hänet puolellesi.

Varmemmaksi vakuudeksi lupasin, ettei mieheni tarvitsisi tehdä MITÄÄN. Kolme haudankaivajaa piti huolen haudoista ja hautausmaan kunnossapidosta. Työ koostui pääasiassa porttien avaamisesta ja sulkemisesta, läsnäolosta. Työajat eivät olleet lainkaan hullummat. Lomat ja vapaat viikonloput olivat pitkät kuin Valserinen maasilta. Ja minä huolehtisin muusta. Kaikesta muusta.

Super Mario lakkasi juoksemasta. Prinsessa mätkähti maahan.

Ennen nukkumaanmenoa Philippe Toussaint luki uudestaan ilmoituksen: »Hautausmaanhoitaja, tulevaisuuden ammatti».

Meidän taboristeyksemme sijaitsi Malgrange-sur-Nancyssa. Minä en siinä vaiheessa elämäni ollut elossa lainkaan. Osuvampaa olisikin sanoa: »siinä vaiheessa kuolemaani». Nousin vuoteesta, pukeuduin,

työskentelin, kävin kaupassa, nukuin. Unilääkkeellä tai parilla. Tai useammallakin. Ja katsoin kuinka mieheni katsoi minua kuin olisin menettänyt järkeni.

Työaikani olivat kammottavat. Nostin ja laskin puomin liki viisi-toista kertaa joka arkipäivä. Ensimmäinen juna ohitti risteyksen kello 4.50 ja viimeinen 23.04. Risteyksen automaattinen hälytysääni kaikui päässäni; kuulin sen jo ennen kuin se pärähti soimaan. Meidän olisi pitänyt hoitaa tuota pirullista työrutiinia kahdestaan, vuorotellen. Mutta Philippe Toussaint ei hoidellut mitään muuta kuin moottori-pyöräänsä ja rakastajattariaan.

Voi, kuinka ohi kulkevat junat saivatkaan minut unelmoimaan. Vaikka ne olivat vain pieniä, Nancyn ja Épinalin väliä kulkevia paikallisjunia, jotka pysähtyivät ainakin kymmenessä jumalanhylkäämässä kyläpahasessa, minä kadahdin niiden matkustajia. Kuvittelin, että nuo ohitseni kiitävät naiset ja miehet olivat matkalla tapaamisiin ja kohtaamisiin, jollaisista minä saatoin vain haaveilla.

✱

Me otimme suunnan kohti Burgundia kolme viikkoa artikkelin ilmestymisen jälkeen. Harmaus vaihtui vihreydeksi, asfaltti niityksi, rautatien pienhaju maaseudun raikkaaksi ilmaksi.

Saavuimme Brancion-en-Chalonin hautausmaalle elokuun viidentenätoista päivänä 1997. Koko Ranska vietti lomaa. Kaupunki oli autio. Haudalta haudalle pyrähtelevät linnutkaan eivät enää pyrähdelleet. Kukkaruukkujen välissä kiskottelevat kissat olivat kadonneet. Helle oli liikaa jopa muurahaisille ja liskoille, marmorilaatat hehkuivat tulikuumana. Haudankaivajat olivat lomilla, samoin tuoreet vainajat. Kuljeskelin yksinäni hautausmaan käytävillä ja lueskelin nimiä, joiden omistajia en koskaan tulisi tuntemaan. Siitä huolimatta tunsin heti oloni hyväksi. Kotoisaksi.

4

*On oleminen ikuista, elämä ohikiitävää,
ikuinen muisto jälkeesi jää.*

Elleivät teinit ole tunkeneet purukumia lukkopesään, minä avaan ja suljen hautausmaan raskaat portit.

Aukioloajat vaihtelevat vuodenaikojen mukaan:

1.3.–31.10. klo 8–19.

2.11.–28.2. klo 9–17.

Karkauspäivästä ei ole säädetty erikseen.

1.11. klo 7–20.

Otin mieheni tehtävät hoitaakseni hänen lähtönsä jälkeen – tarkemmin sanottuna hänen katoamisensa jälkeen. Philippe Toussaintin tapaus on poliisin valtakunnallisessa tietokannassa luokiteltu »epäilyttäväksi katoamiseksi».

Lähipiirissäni on yhä useita miehiä. Kolme haudankaivajaa: Nono, Gaston ja Elvis. Kolme hautausurakoitsijaa: veljekset Pierre, Paul ja Jacques Lucchini. Sekä isä Cédric Duras. Kaikki nämä miehet käyvät luonani useita kertoja päivässä, juovat lasillisen tai syövät jotain pientä. He myös auttelevat minua keittiöpuutarhassa esimerkiksi kantamalla multasäkkejä tai korjaamalla vuotavia hanoja. Pidän heitä ystävinäni, en työtovereinani. Vaikka en olisi kotona, he saattavat piipahtaa keittiössäni keittämässä kahvit ja huuhtaisevat kuppinsa lähtiessään.

Haudankaivajan työ herättää monissa vastenmielisyyttä, suorasanaan inhoa. Mutta minä en tunne ketään yhtä suloisia ja miellyttävää miestä kuin kalmistoni haudankaivajat.

Nono on luottohenkilöni. Hän on suoraselkäinen mies, jonka suossa virtaa elämänilo. Hänestä kaikki on hupaisaa, eikä hän koskaan sano ei, paitsi jos pitää osallistua lapsen hautajaisiin. Ne hän jättää muille. »Niille joilla on rohkeutta», kuten hän sanoo. Nono on ihan Georges Brassensin näköinen; se naurattaa häntä, koska minä olen ainoa ihminen maailmassa, joka sanoo häntä Georges Brassensin näköiseksi.

Gaston puolestaan on kömpelyyden ruumiillistuma. Hänen liikkeensä ovat kaikkea muuta kuin sulavia. Hän vaikuttaa aina humalaiselta, vaikka juo pelkkää vettä. Hautajaisissa hän asettuu aina Nonon ja Elviksen väliin siltä varalta, että menettää tasapainonsa. Gastonin jalkojen alla jyllää jatkuva maanjäristys. Hän kaatuu, hän kaataa, hän kolhii ja hän rusementaa. Joka kerta, kun hän tulee kylään, minä pelkään, että hän rikkoo jotain tai satuttaa itseään. Ja koskapa pelko ei ehkäise vahinkoja, hän joka kerta rikkoo lasin tai satuttaa itseään.

Elvistä kutsutaan Elvikseksi Elvis Presleyn mukaan. Hän ei osaa lukea eikä kirjoittaa, mutta hän osaa kaikki idolinsa laulut ulkoa. Hän ääntää sanat niin huonosti, että on vaikea erottaa, laulaako hän englanniksi vai ranskaksi, mutta tunnetta ei puutu. »Lav mii tendöö, lav mii truu...»

Lucchinin veljeksillä on hätäisesti vuosi ikäeroa: nuorin on kolmekymmentäkahdeksanvuotias, keskimäinen kolmekymmentäyhdeksän ja vanhin neljäkymmentä. Hautausurakoitsijan ammatti on siirtynyt heidän suvussaän isältä pojalle jo sukupolvien ajan. Lisäksi he omistavat Brancionin ruumishuoneen, joka sijaitsee heidän hautaus-toimistonsa vieressä. Kuulin Nonolta, että ruumishuoneen ja toimiston välissä on vain ikkunallinen väliseinä. Pierre, veljeksistä vanhin, ottaa surevat omaiset vastaan. Paul on palsamoija. Hän työskentelee kellarikerroksessa. Ja Jacques kuljettaa hautausautoja. Viimeinen matka henkilöityy häneen. Nono kutsuu veljessarjaa »apostoleiksi».

Ja sitten on vielä Cédric Duras, meidän kirkkoherra. Jumalalla on hyvä maku, vaikkei hän aina oikeudenmukainen olekaan. Monet seudun naiset ovat ilmeisesti saaneet uskonnollisen herätyksen isä

Cédricin saapumisen jälkeen. Kirkonpenkeillä on sunnuntiaamuisin yhä enemmän ja enemmän uskonsisaria.

Minä en koskaan käy kirkossa. Sehän olisi kuin menisi työtoverin kanssa sänkyyn. Luulen kuitenkin, että hautausmaalla käyvät ihmiset uskoutuvat useammin minulle kuin isä Cédricille rippituolissa. Perheet antavat sanojensa virrata minun vaatimattomassa tuvassani ja hautausmaani käytävillä. Tullessaan, mennessään, joskus menen tullen. Sama juttu vainajien kanssa: hiljaiset hetket, muistolaatat, vierailut, kukat, valokuvat ja vierailijoiden käytös hautojen edessä kertovat minulle yhtä sun toista edesmenneiden elämästä. Ajasta, jolloin he olivat elossa ja liikkeessä.

Minun ammatissani on olennaista olla huomaamaton ja ihmisrakas mutta ei myötätuntoinen. Myötätunnottomuus tosin on kaltaiselleni naiselle täysin vierasta. Voisin paljon suuremmalla todennäköisyydellä olla vaikka astronautti, kirurgi, vulkanologi tai geneetikko. Ei istu maailmankuvaan, ei kuulu taitoihin. Mutta minä en koskaan itke vierailijoiden nähden. Itken ennen hautajaisia tai niiden jälkeen, en koskaan niiden aikana. Hautausmaani on kolmesataa vuotta vanha. Ensimmäinen vainaja, jolle se tarjosi lepopaikan, oli nainen nimeltä Diane de Vigneront (1756–1773), joka kuoli synnytyksessä seitsemäntoistavuotiaana. Jos tunnustelee hänen hautansa harmaakivistä muistolaattaa sormenpäällä, voi siihen kaiverretun nimen yhä erottaa. Diane de Vignerontin jäännöksiä ei ole kaivettu maasta, vaikka hautausmaalla on tila vähissä. Yksikään pormestari ei ole uskaltanut häiritä ensimmäisen haudan rauhaa, erityisesti siksi, että Dianeen liittyy vanha legenda. Brancionin asukkaiden mukaan hän on useita kertoja ilmestynyt keskustan kauppojen näyteikkunoiden edessä ja hautausmaalla »valoon verhoutuneena». Seudun kotikirpputoreja kierrellessäni olen toisinaan löytänyt 1800-luvulta peräisin olevia piirroksia sekä postikortteja, joihin on kuvattu Dianen haamu. Epäaito, teatraalinen Diane rahvaanomaisessa kummitusasukassa.

Hautoihin liittyy monenlaisia legendoja. Elävillä on taipumusta sepittää kuolleille uusi elämä.

Brancionissa on toinenkin legenda, paljon tuorempi kuin Diane de Vignerón. Hänen nimensä on Reine Duchá (1961–1982), ja hänet on haudattu hautausmaan Setrikortteliin käytävälle 15. Hautakiveen kiinnitetyssä valokuvassa hymyilee kaunis nuori ruskeaverikkö. Reine kuoli autokolarissa kaupungin laitamilla. Kerrotaan, että jotkut nuoret ovat nähneet hänet onnettomuuspaikalla kokonaan valkoisiin pukeutuneena.

Valkean naisen myytti tunnetaan kaikkialla maailmassa. Tapaturmaisesti kuolleiden naisten kerrotaan kummittelevan elävien maailmassa retuuttaen tuskaista sieluaan milloin linnoissa, milloin hautausmailla.

Reinen legenda sai uutta pontta, kun hänen hautansa siirtyi. Nonon ja Lucchinin veljesten mukaan siirtymän aiheutti maanvyörymä, jollaisia tapahtuu usein, kun hautaholviin kertyy liikaa vettä.

Kahdenkymmenen vuoden aikana olen nähnyt hautausmaallani monenlaista. Joinakin öinä olen jopa yllättänyt haudoilta tai hautojen välistä rakastelevia varjoja, mutta kummituksia ne eivät ole olleet.

Legendoja lukuun ottamatta ei ikuista ole mikään, ei edes ainaishauta. Hautaoikeuden voi lunastaa viidentoista, kolmenkymmenen tai viidenkymmenen vuoden määräajaksi tai ikuisiksi ajoiksi. Ikuisuudellakin on kuitenkin rajansa: jos ainaishautaa ei kolmenkymmenen vuoden kuluttua enää pidetä kunnossa (hauta näyttää hoitamattomalta ja ränsistyneeltä) eikä siihen ole pitkään aikaan haudattu ketään, voi kunta ottaa sen takaisin hallintaansa. Jäännökset sijoitetaan silloin hautausmaan perällä olevaan luuhuoneeseen.

Täällä työskennellessäni olen useita kertoja nähnyt, kuinka hautapaikka hallintaoikeuden päätyttyä aukaistaan ja siitä löytyvät luut siirretään luuhuoneeseen. Eikä kukaan koskaan sano mitään. Vainajien jäännökset ovat kuin löytötavaraa, jonka perään kukaan ei enää kysele.

Sellaista se kuoleman kanssa aina on: mitä enemmän aikaa on kulunut, sitä vähemmän se eläviä koskettaa. Aika tekee lopun elämästä, aika tekee lopun kuolemasta.

Minä ja kolme haudankaivajaystäväni teemme kaikkemme, jottei yksikään hauta jäisi hoitamatta. Emme siedä silmissämme kunnan

jättämää tiedotetta: »Tämän haudan hallintaoikeus on päättymässä. Olkaa hyvä ja ottakaa viipymättä yhteyttä kunnantoihmistoon.» Eritoten jos haudassa lepäävän vainajan nimi on edelleen näkyvässä.

Se selittänee hautausmailla viljeltävät muistokirjoitukset: niillä yritetään suojautua ajan kiroilta ja pitää kiinni muistoista. Suosikkini on: »Kuolema alkaa, kun kukaan ei enää uneksi sinusta.» Se lukee muistolaatassa vuonna 1917 kuolleen nuoren sairaanhoitaja Marie Deschampsin haudalla. Sanotaan, että laatan kiinnitti joku sotilas vuonna 1919. Joka kerta kun kävelen Marie Deschampsin haudan ohi, mietin, mah-toiko mies uneksia hänestä pitkään.

Muistolaatoissa eniten siteeratut laulunsanat ovat Jean-Jacques Goldmanin »Mä mitä teenkään, sä missä oletkaan, ei mikään saa sun muistoasi hiipumaan» ja Francis Cabrelin »Vain sinusta puhuvat tähdet keskenään».

Hautausmaani on hyvin kaunis. Kujia reunustavat satavuotiaat lehmukset. Useimmilla haudoilla on kukkia.

Myyn ruukkukukkia pienen tupani edessä. Ja kun kukat eivät enää kelpaa myytäväksi, vien ne laiminlyödyille haudoille.

Olen istuttanut myös mäntyjä, koska ne tuoksuvat niin hyvältä kesäkuukausina. Se on mielituoksuni.

Istutin männyt vuonna 1997, jolloin me muutimme tänne. Ne ovat kasvaneet reippaasti ja antavat hautausmaalleni ylvään ilmeen. Hautausmaan kunnossapito on huolenpitoa siellä lepääville vainajille, tapa osoittaa heille kunnioitusta. Jos heitä ei elinaikanaan kunnioitettukaan, ainakin heitä kunnioitetaan kuolemassa.

Olen varma, että hautausmaallani lepää paljon paskiaisia. Mutta kuolema ei tee eroa sankareiden ja roistojen välillä. Sitä paitsi, kuka meistä ei ole vähintään kerran elämässä ollut paskiainen?

Toisin kuin minä, Philippe Toussaint inhosi heti alusta alkaen hautausmaata, tätä pientä kaupunkia, Burgundia, maaseutua, vanhoja kiviä, valkoisia lehmiä, täkäläisiä ihmisiä.

En ollut vielä ehtinyt purkaa muuttolaatikoita, kun hän jo lähti koko päivän kestäväälle moottoripyöräajelulle. Kuukausien saatossa

Philippen retket venyivät viikkojen mittaisiksi. Kunnes eräänä päivänä hän ei enää palannutkaan. Poliisit eivät ymmärtäneet, miksi en ollut ilmoittanut häntä kadonneeksi aiemmin. En koskaan kertonut heille, että Philippe Toussaint oli kadonnut jo vuosia sitten, vaikka yhä ruokailikin pöydässäni. Siitä huolimatta tunsin itseni hylätyksi kuin hautaholvit, joita säännöllisesti siistin, kun olin kuukauden yksin oltuani tajunnut, ettei hän enää palaisi. Olin yhtä harmaa, tylsä ja rän-sistynyt. Valmis purettavaksi. Seuraavaksi jäännökseni heitettäisiin luuhuoneeseen.

5

*Elämän kirjaa, tuota kirjojen kirjaa, ei voi mielensä
mukaan avata ja sulkea. Kun haluaisi palata
rakkauden sivulle, on kuoleman sivu jo käsillä.*

Tapasin Philippe Toussaintin Tibourin-yökerhossa Charleville-Mézièresissä vuonna 1985.

Philippe Toussaint nojaili baaritiskiini. Minä puolestani olin baarin takana töissä. Niihin aikoihin minä valehtelin ikäni ja tein mitä tahansa hanttihommia. Muuan asuntolakaverini oli väärentänyt minulle täysi-ikäisen paperit.

Olin iätön. Kävin helposti niin neljätoistavuotiaasta kuin kaksivito-
sesta. Käytin pelkkiä farkkuja ja T-paitoja, minulla oli lyhyet hiukset ja
korvakoruja joka puolella. Jopa nenässä. Olin hentoinen ja reunustin
silmäni hiilenmustilla varjoilla Nina Hagenin tapaan. Olin juuri lopetta-
nut koulun. Luku- ja kirjoitustaidoissani ei ollut kehumista, mutta osasin
laskea. Olin jo elänyt useita elämiä, ja ainoana tavoitteenani oli tehdä
töitä, jotta pystyisin vuokraamaan asunnon ja lähtemään nuorisotasun-
tolasta mahdollisimman pian. Mieltisin asioita pitemmälle sen jälkeen.

Vuonna 1985 kaikki muu oli vinksin vonksin paitsi hampaani.
Minulla oli ollut lapsena pakkomielle kauniista valkoisista hampaista,
sellaisista kuin aikakauslehtien tyttöillä. Joka kerta kun lastensuojelu-
viranomaiset olivat käyneet vierailulla sijoitusperheissäni ja kysyneet,
tarvitsinko jotain, olin pyytänyt päästä hammaslääkäriin, ikään kuin
tulevaisuuteni, koko elämäni, olisi ollut kauniin hymyn varassa.

Minulla ei ollut tyttökavereita, olin liian poikamainen. Olin kiintynyt kasvattisisariini, mutta toistuvat erot ja sijoitusperheiden vaihdokset olivat silkkaa murhaa. *Älä koskaan kiinny keneenkään.* Olin ajatellut, että ajeltu pää suojaisi minua, antaisi poikamaista luonnetta ja sisua. Sen seurauksena tytöt alkoivat vältellä minua. Menin poikien kanssa sänkyyn, koska halusin olla niin kuin muutkin, mutta ei se mitään ylimaallista ollut vaan pettymys, en jaksanut innostua. Tein sitä lähinnä näön vuoksi tai uusien vaatteiden, pilven, pääsylippujen ja kädestäpitelyn toivossa. Pidin enemmän rakkaudesta sellaisena kuin se esitettiin saduissa, joita minulle ei ollut koskaan kerrottu. »Sitten he menivät naimisiin ja saivat monta monituista...»

Philippe Toussaint nojasi kyynärpäitään baaritiskiini ja katseli tanssilattialla olevia kavereitaan siemaiden viskikolaa ilman jäitä. Hänellä oli enkelin kasvot. Hän oli vähän kuin laulaja Michel Berger väreissä. Pitkät vaaleat kiharat, siniset silmät, vaalea iho, kotkanenä, mansikkasuu... Valmis syötäväksi, kypsä heinäkuun mansikka. Hänellä oli yllään farkut, valkoinen t-paita ja musta nahkatakki. Hän oli pitkä, raamikas, täydellinen. Heti kun näin hänet, sydämeni sanoi pum pum, kuten kuvitteellinen setäni Charles Trenet laulaa. Philippe Toussaint saisi minulta ilmaiseksi mitä vain, jopa viskikolansa.

Hänen ei tarvinnut tehdä mitään houkutelakseen luokseen kauniita blondeja, jotka pörräsivät hänen kimpussaan kuin kärpäset lihanpalan ympärillä. Philippe Toussaint ei näyttänyt piittaavaan mistään mitään. Hän teki mitä huvitti. Hänen ei tarvinnut nostaa sormeakaan saadakseen mitä halusi, kunhan vei lasin huulilleen aika ajoin, aina fluorinhehkuisten suudelmien välissä.

Hän oli selin minuun. Näin hänestä vain vaaleat kiharat, jotka muuttuivat diskovaloissa vihreiksi, punaisiksi, sinisiksi. Silmäni olivat viipyilleet hänen hiuksissaan jo reilun tunnin. Aina välillä hän kumartui kohti jonkun tytön suuta, joka kuiski jotain hänen korvaansa, ja minä ihailin hänen virheetöntä profiliaan.

Ja sitten hän kääntyi kohti baaria ja näki minut, eikä hän sen jälkeen enää päästänyt minua silmistään. Minusta tuli hänen lempilelunsa.

Aluksi luulin, että hän oli kiinnostunut vain ilmaisista paukuista, joita kaatelin hänen lasiinsa. Tarjoillessani hänelle pidin huolen, ettei hän nähnyt pureskeltuja kynsiäni, vaan ainoastaan hohtavan valkoisen ja suoran hammasrivistöni. Minusta hän näytti hyvän perheen pojalta. Minun silmissäni kaikki paitsi asuntolan nuoret näyttivät hyvän perheen lapsilta.

Hänen takanaan oli tyttöjä ruuhkaksi asti. Vähän kuin etelään johdettavan moottoritien tietullikopilla lomakauden ensimmäisenä päivänä. Mutta hän vain tuijotti minua himo silmissään. Varmistaakseni, että hän tosiaan katsoi juuri minua, nojauduin baaritiskin yli häntä kohden ja tuikkasin pillin hänen lasiinsa. Nostin katseeni. Kyllä, hän katsoi minua.

Sanoin: »Haluaisitko vielä muuta?» En kuullut vastausta. Nojauduin lähemmäksi ja huusin: »Anteeksi kuinka?» Hän sanoi korvaani: »Sinut.»

Kun pomon silmä vältti, kaadoin itselleni lasillisen bourbonia. Ensimmäisen kulauksen jälkeen lakkasin punastelemasta, toisen jälkeen tunsin oloni hyväksi, kolmannen jälkeen olin täynnä rohkeutta. Palasin hänen korvansa ääreen ja sanoin: »Juodaan lasilliset työvuo-roni jälkeen.»

Hän hymyili minulle. Hänen hampaansa olivat samanlaiset kuin minun, suorat ja valkoiset.

Kun Philippe Toussaint ojensi kätensä baaritiskin yli ja sipaisi kätäni, tunsin tullessi elämässäni käännekohtaan. Ihoni kiristyi kuin olisi aavistanut jotain. Philippe Toussaint oli minua kymmenen vuotta vanhempi. Ikäero antoi hänelle arvokkuutta silmissäni. Olin kuin kirkkaan tähden ympärillä lepattava pieni perhonen.

”Henkeäsalpaava.”

- UNIDIVERS, RANSKA

”Tässä se on,
maailman kaunein kirja.”

- CORRIERE DELLA SERA, ITALIA

Violette Toussaint on hoitanut hautausmaata pienessä bourgognelaisessa kylässä jo kaksikymmentä vuotta. Hänen keittiönsä hakeutuvat niin kaukaa tulevat haudallakävijät kuin paikallisetkin, jotkut kahvikupposen ja toiset kuuntelevan korvan tarpeessa. Edes Violetten lähimmät työtoverit - hullunkurinen mutta sydämellinen haudankaivajien kolmikko, kylän hautausurakoitsijat ja pappi - eivät kuitenkaan tunne Violetten tarinaa. Mikä saa kauniin naisen viettämään hiljaiseloa pienessä tuvassa hyvin hoidetun hautausmaan muurien sisällä?

Vettä kukille on palkittu romaani unohtumattomasta hautausmaan naisesta, joka ei lakkaa uskomasta huomiseen ja pienten yksityiskohtien kauneuteen. Tunnelmallinen, ranskalaisen charmin sävyttämä teos kuvaa rakkautta ja menetyksiä viiltävän kauniisti.

9 789510 486740

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-48674-0